

СТАНОВИЩЕ

**От проф. д-р Иво Великов Великов,
ВИСШЕ УЧИЛИЩЕ ПО СИГУРНОСТ И ИКОНОМИКА**

**за дисертационния труд на
ВЕСЕЛИНА ПЛАМЕНОВА СТОЙЧЕВА**

на тема:

**“Политиката на Европейския съюз за борба против
тероризма през XXI век”**

**в професионално направление 9.1. „Национална сигурност“,
Научна специалност „Военнополитически проблеми на сигурността”**

**Научен ръководител:
Проф. д-р Наталия Атанасова Бежарова**

**СОФИЯ
2019 г.**

1. Обща характеристика на дисертационния труд

Актуалността на разработваната тема е обоснована сполучливо от докторанта. Проблемът е значим, интердисциплинарен (освен проблеми на сигурността имаме множество други - политологични, дипломатически, исторически, социални, управленски и т.н.), в контекста на измененията в средата за сигурност през последните години намираме достатъчно основания за неговото разработване.

Дисертацията се състои от увод, три глави и заключение. Обемът ѝ е 163 страници. Библиографията съдържа 142 заглавия (защо не са номерирани?) . Литературата е достатъчно модерна и актуална. Добро впечатление прави използването на напълно достатъчно като количество документи на ЕС, както и други модерни източници на английски език, напр. годишните доклади Te-sat на Европол, вкл. и последният за 2018 г.. Не са изследвани достатъчно български автори и източници на български език в проблемната област, вкл. и официални преводи на някои документи – напр. Стратегията за противодействие на тероризма, някои автори в АМВР и ВА също имат публикации по темата. Някои дисертации с близка тематика също биха били полезни („Тероризмът в пост-Садамов Ирак” с автор Алла ел Шемери). Забележката обаче е минимална – по тази тема наистина не могат да се обхванат всички източници.

Очевидно докторантката конструира темата върху времево определени политики, като успява да намери точно тяхното разпределение, обхват и продължителност.

Аналитичната дейност правилно се основава на научните достижения в тази проблемна област, като развива и обогатява наличното знание. Смятаме обаче, че има прекалено много индивидуални различия на тероризма по региони, етноси, религии и държави, за да бъде търсена холистична оценка, т.е. твърде амбициозна е тази задача.

2. Оценка на резултатите и приносите на кандидата.

Уводът е правилно структуриран, налице са всички атрибути, като цяло неговата конструкция показва правилната предварителна нагласа на докторанта за провеждане на изследването. Отлично постижение е изначалното разбиране за колебания и противоречия между официалните политики за сигурност на ЕС, действията на някои от водещите държави и конкретните антитерористични политики. Тези флукуации са типични за ЕС във всички общи политики, не само в сигурността.

Изложенията в трите глави на дисертацията показват, че докторантът познава задълбочено материята и е навлязъл съществено и детайлно в специфичната област, която го интересува. Изминава утвърден път „от теоретично към приложно” и „от общото към частното”.

В първа глава е направен сполучлив опит за преглед на правно-теоретичните основи на тероризма и като принос – собствена трактовка на „ислямистки тероризъм”. Напълно адекватно са показани нуждите не само на европейските, но и на ислямските общества да бъде дефиниран този феномен. Доловени са някои важни и много прецизни нюанси на значението на понятията. Правилно са направени връзки с антитероризма по линия на ООН, на САЩ и преди разглеждания период (което говори за добре усвоен системен подход от докторантката). В тази глава подробно и ясно са представени отделните първи стъпки на ЕС за реакция на променящата се среда за сигурност, но също и множеството недостатъчно обосновани или подкрепени мерки. „Европеизацията” на антитерористичната дейност в рамките на ЕС е вярно представена.

Текстовете за Ирак, Афганистан и Северна Африка в геополитически аспект са уникално верен пример за основната грешка на ООН, САЩ и ЕС – опитът да се наложи в тези страни либералната демокрация.

Изводите към главата са малко.

Втора глава е синтезиращ обзор на събитията в Либия и Сирия, определящи една геополитическа среда в тесен регион, но с много силно въздействия върху средата за сигурност по света. Изключително подробно са показани множество политически решения на Великите сили (повечето от които погрешни), които довеждат до Арабска пролет в тези държави. В социално отношение Либия е в родово-общинен строй със почти светско управление, но това не се отбелязва никъде. Сирия е централизирана светска държава от социалистически тип. Подходът към двете на практика е универсален, което довежда до множество проблеми. Правилно е показана погрешната позицията на САЩ. Липсва оценка на наличието на руската база в Тартус, а тя е важна. Разкрита е подкрепата за ислямистки реформатори срещу светските режими от страна на Великите сили.

Добре е показана неправилната политика на водещите държави в ЕС. Неволното или преднамерено толериране на джихадисти (Ал-Нусра) от страна на водещи европейски сили

Частично се вижда борбата между сунити и шиити в конфликта в Сирия.

Изводите правилно показват ситуация на подпомаган от регионални и световни сили ислямизъм, който води до два диаметрално противоположни резултата, които обаче нямат нищо общо с либералната демокрация.

Трета глава условно ще назовем „Пълно объркване в политиките на ЕС след 2013 г.“. ЕС очевидно не е в състояние да реагира правилно и това докторантката показва добре. ЕС няма правно-институционални способности да реагира на терористичната заплаха, дори в сравнение с някои от членовете си като Франция и Великобритания (б.а - това изречение е цитат от самата нея, но сме напълно съгласни).

Доста оптимистично имаме извод за разгром на Ислямска държава в извод № 1, който е просто неверен. Ако това е цитат, а не извод – да бъде показан.

Заключението с общите изводи правилно отразява постигнатите резултати. Добре би било да се покаже как са изпълнени задачите от увода и какви резултати са получени.

Стилът на автора е очевидно утвърден, достатъчно научно обоснован, въпреки някои използвани научнопопулярни конструкции.

Приемам автореферата към дисертационния труд за достоверен и представящ достатъчно точно съдържанието на работата.

Представените публикации също удовлетворяват изискванията за публичност на темата на дисертацията.

3. Критични бележки и препоръки.

Към дисертацията може да се отправят някои критични бележки и препоръки, които обаче не поставят под съмнение общата ни положителна оценка.

Може би методологията трябва да бъде по-точно и ясно представена. Например имаме добро изследване на оперативни документи на ЕС и на някои места добър контент-анализ.

Не се използва постоянно сегашно историческо време, което е коректно при такива трудове, всяко друго показва пряко свидетелство или цитиране. Вероятно е поради липса на истинска редакция.

Не е логично докторантката да говори за себе си в трето лице единствено число.

Отсъствието на списък със абривиатури ни създаде затруднения, напр. ЛАД може да бъде Лига на арабските държави или Либийска арабска джамахирия (това може да се избегне в списъка с малка добавена характерна буква).

Цитатите понякога са прекалено много и прекалено дълги без собствени анализи (общо 304, някои от които повече от страница). Така създаваме впечатление за добра памет и добро компилиране.

В трета глава отговорът на ЕС трябва най-малко да е в отделен параграф, все пак такава е темата на дисертацията.

4. Заключение

Като оценявам достойнствата на постигнатото от автора, давам положителна оценка на дисертационния труд на тема: “Политиката на Европейския съюз за борба против тероризма през XXI век”, изказвам съгласието си на Валентина Пламенова Стойчева да бъде присъдена научна и образователна степен „доктор“ по научна специалност „Военнополитически проблеми на сигурността“ в професионално направление 9.1. Национална сигурност.

04.06.2019 г.

София

ПОДПИС:

(проф. д-р Иво Великов)